

Sygn. akt: I ACa 56/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 maja 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Miastkowska
Sędziowie:	SA Krzysztof Depczyński (spr.) SO del. Joanna Walentkiewicz - Witkowska
Protokolant:	stażysta Agata Józwiak

po rozpoznaniu w dniu 10 maja 2013 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **S. P.**

przeciwko **Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w Ł.**

o zadośćuczynienie, odszkodowanie i rentę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 16 listopada 2012 r. sygn. akt I C 550/10

1. **oddala apelację;**

2. **przyznaje adwokatowi M. K. z Kancelarii Adwokackiej w Ł. kwotę 147,60 (sto czterdzieści siedem 60/100) złotych brutto z tytułu wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym i kwotę tę nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi.**

Sygn. akt I ACa 56/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 16 listopada 2012 r. Sąd Okręgowy w Łodzi w sprawie z powództwa S. P. przeciwko Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu w Ł. o zadośćuczynienie, odszkodowanie i rentę – zasądził od Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w Ł. na rzecz S. P. kwotę 2.500 zł tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 5 lutego 2010 r. do dnia zapłaty oraz orzekł o kosztach postępowania.

Powyższy wyrok zapadł na podstawie poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny podzielił i przyjął za własne, a z których wynika, że powód S. P. przebywał w Zakładzie Karnym w Ł. w okresie od dnia 7 stycznia 2008 r. do dnia 27 lipca 2009 r. w warunkach przeludnienia, tj. w celach, w których nie była zachowana norma 3 m² powierzchni na jednego osadzonego.

Do końca czerwca 2009 r. pozwany przebywał w warunkach zakładu zamkniętego i dopiero od lipca 2009 r. przebywał w warunkach zakładu typu półotwartego.

Pozwany informował właściwego sędziego penitencjarnego w trybie art. 248 § 1 k.k.w. o panującym w jednostce przeludnieniu, które wynosiło w oddziałach zamkniętych w roku 2008 od 130,7 % do 146,6 %, natomiast w roku 2009 stopień przeludnienia ulegał stopniowemu zmniejszeniu.

Powód przebywał w celach, w których łóżka ustawione były na trzech poziomach, kąćki sanitarne były co prawda wydzielone trwałymi ścianami i były zamykane, ale powód okresowo był osadzony w celach kilkunastoosobowych i do WC były kolejki. Cele były zagrzybione. Z uwagi na dużą ilość osadzonych, w celach było ciasno. Powód korzystał z zajęć na boisku i siłowni. W maju 2008 r. powód w celi spadł z łóżka. W czasie osadzenia u pozwanego powód skończył kurs tapicera.

W czasie osadzenia u pozwanego powód był kilka razy karany dyscyplinarnie za przekroczenia regulaminowe i znieważenie funkcjonariusza Służby Więziennej.

Powód uczestniczył w zajęciach kulturalno-oświatowych i sportowych. Należał do grupy więźniów uczestniczących w subkulturze więziennej i był osadzony w jednorodnych celach dla tej grupy skazanych. Powód uczestniczył w kursie na glazurnika, nie zgłaszał skarg na warunki odbywania kary. W okresie osadzenia powoda u pozwanego cele mieszkalne były remontowane i odnawiane.

Powód ma na utrzymaniu 6-letnią córkę. W czasie osadzenia u pozwanego nie pracował odpłatnie. W depozycie wartościowym nie ma żadnych oszczędności.

Powód cierpi na chorobę zwyrodnieniową kręgosłupa o typie choroby samoistnej. Nie istnieje związek przyczynowy między tymi dolegliwościami a upadkiem z łóżka. Nie stwierdzono żadnych zaniedbań w przebiegu leczenia powoda w pozwanym Zakładzie Karnym.

W dniu 22 lipca 2008 r. stwierdzono u powoda ruchomość mostu protetycznego w szczęcie i skierowano go na konsultację protetyczną. Lekarze więzienni nie wykonywali zabiegów, które mogły uszkodzić most. Stwierdzona ruchomość mogła zostać spowodowana rozcementowaniem się korony na jednym z filarów, zaś rozcementowanie korony na zębie filarowym jest częstym powikłaniem przy tak rozległym moście, opartym na trzech zębach.

W świetle powyższych ustaleń Sąd Okręgowy uznał, że powództwo zasługuje na uwzględnienie jedynie w znikomej części.

W toku procesu sam pozwany przyznał, że powód przebywał w celach z przekroczeniem ustawowej normy powierzchniowej. Sąd uznał, że przebywanie powoda w warunkach przeludnienia nie miało charakteru tymczasowego i wyjątkowego.

Naruszenie dobra osobistego powoda w postaci jego godności oraz prawa do humanitarnego traktowania jest niewątpliwe.

Powód w warunkach przeludnienia przebywał ponad półtora roku, cele były kilkunastoosobowe z jednym kąćkiem sanitarnym, osadzeni spali na łóżkach ustawionych na trzech poziomach i przez większość okresu osadzenia powód przebywał w warunkach zakładu zamkniętego i skazani mogli opuszczać cele wyłącznie na czas spacerów, zajęć sportowych i na siłowni. W tych warunkach doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda.

Dyskomfort przebywania w izolacji jest nieodłącznym elementem odbywania kary pozbawienia wolności, jednak tak długi okres przebywania powoda w przeludnionych celach był dla niego zbyt uciążliwy.

Zdaniem Sądu Okręgowego, okoliczności powyższe uzasadniają przyznanie powodowi stosownego zadośćuczynienia, przy czym, w realiach rozpoznawanej sprawy zadośćuczynieniem adekwatnym do krzywdy doznanej przez powoda na skutek osadzenia go w przeludnionych celach jest kwota 2.500 złotych.

W ocenie Sądu pierwszej instancji powództwo ponad zasądzoną kwotę, jest rażąco wygórowane. Powód – wbrew treści art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. – nie wykazał, aby w czasie osadzenia w Zakładzie Karnym w Ł. doznał z winy pozwanego rozstroju zdrowia, czy też uszkodzenia ciała, zatem roszczenia oparte na przepisach art. 444 § 1 i 2 k.c. oraz art. 445 § 1 k.c. podlegały oddaleniu w całości.

Z dokonanych ustaleń wynika, że powód cierpi na chorobę zwyrodnieniową kręgosłupa o typie choroby samoistnej, jednocześnie powód nie wykazał zwiększenia swoich potrzeb w związku z tą chorobą czy też utraty zdolności do pracy zarobkowej.

Powyższy wyrok powód zaskarżył apelacją w zakresie pkt. 2 wyroku, zarzucając mu:

1. nierozpoznanie przez Sąd istoty sprawy w zakresie żądania powoda zasądzenia na jego rzecz od pozwanego kwoty 30.000,00 zł tytułem odszkodowania za uszkodzenie mostu protetycznego oraz 2 zębów;
2. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 445 § 1 k.c. w zw. z art. 444 § 1 k.c. oraz 448 k.c. w zw. z art. 23 k.c. poprzez przyjęcie przez Sąd, iż kwota 2.500,00 zł stanowi odpowiednią sumę przyznaną powodowi tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną przez niego krzywdę, podczas gdy wielkość krzywdy doznanej przez powoda uzasadnia przyznanie mu kwoty 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia;
3. naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia, a mianowicie:
 - a) art. 328 § 2 k.p.c. poprzez nie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem odpowiednich przepisów prawa w zakresie żądania powoda zasądzenia na jego rzecz od pozwanego kwoty 30.000,00 zł tytułem odszkodowania za uszkodzenie mostu protetycznego oraz 2 zębów, co uniemożliwia kontrolę instancyjną rozstrzygnięcia;
 - b) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, wbrew zasadom logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego, iż powód nie wykazał, aby w czasie osadzenia w Zakładzie Karnym w Ł. doznał z winy pozwanego rozstroju zdrowia, podczas gdy zarówno powód, jak i świadkowie K. F. oraz T. Ł. w swoich zeznaniach potwierdzili, że powód, w związku z brakiem zabezpieczenia łóżek, spadł z łóżka w celi i doznał urazu oraz związanych z nim dolegliwości, co świadczy o tym, iż doznał także rozstroju zdrowia w rozumieniu art. 444 § 1 k.c.

W konkluzji powód wniósł o:

1. uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania za obie instancje;
2. ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda:
 - a) kwoty 97.500,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 5 lutego 2012 roku do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia,
 - b) kwoty 2.000,00 zł miesięcznie płatnej do dnia 10-go każdego miesiąca, z ustawowymi odsetkami w razie uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat, tytułem renty na zwiększone potrzeby powoda, począwszy od dnia wniesienia pozwu,
 - c) kwoty 30.000,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 2 marca 2011 roku do dnia zapłaty tytułem odszkodowania;

3. przyznanie kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu, oświadczając, iż nie zostały one uiszczone ani w całości, ani w części;

4. sprostowanie treści pkt. 1 zaskarżonego wyroku poprzez zastąpienie słowa (...) słowem (...).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Podniesione w zgłoszonym środku odwoławczym zarzuty naruszenia zarówno prawa procesowego, jak i materialnego są chybione.

Uznania Sądu Apelacyjnego nie znajduje zarzut obrazy art. 233 § 1 k.p.c. Przede wszystkim dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c. nie wystarcza bowiem stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącego nie odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest tu wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie Sądu w tym zakresie. W szczególności skarżący powinien wskazać, jakie kryteria oceny naruszył Sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając (teza III postanowienia SN z 23.01.2001r., IV CKN 970/00, opubl. w LEX nr 52753). Prawidłowe wywiedzenie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania dowolności przeprowadzonej przez Sąd oceny, w szczególności nieliczenia się z regułami logicznego myślenia lub życiowego doświadczenia. Do tego niezbędne jest odniesienie się przez stronę skarżącą do konkretnie określonych środków dowodowych poddanych ocenie Sądu (postanowienie SN z 23.02.1998r., III CKN 380/97, opubl. w LEX nr 78207). Zatem zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów nie może polegać na przedstawieniu przez stronę alternatywnego stanu faktycznego, a tylko na podważeniu podstaw tej oceny w świetle kryteriów zawartych w art. 233 § 1 k.p.c. (wyrok SN z 15.04.2004r., IV CK 274/03, opubl. w LEX nr 164852). Wbrew wywodom skarżącego Sąd Okręgowy nie dopuścił się zarzucanego mu uchybienia przy dokonywaniu oceny dowodów. Okoliczność upadku z łóżka, która została stwierdzona przez świadków nie była przez Sąd Okręgowy kwestionowana i została ujęta w stanie faktycznym. Natomiast rozstrój zdrowia wynika z opinii biegłych, z której jednoznacznie wynika, że dolegliwości kręgosłupa u skarżącego, związane są z chorobą zwyrodnieniową, samoistną i nie można ich powiązać z upadkiem z łóżka. Nie stwierdzono również żadnych zaniedbań w przebiegu leczenia powoda w pozwanym Zakładzie Karnym.

Chybiony jest także zarzut naruszenia prawa procesowego art. 328 § 2 k.p.c. Sąd pierwszej instancji co prawda krótko, ale rzeczowo wyjaśnił podstawę prawną wyroku z przytoczeniem odpowiednich przepisów prawa w zakresie żądania powoda zasądzenia na jego rzecz kwoty 30.000 zł tytułem odszkodowania za uszkodzenie mostu protetycznego.

Zarzut naruszenia prawa materialnego skonstruowany w apelacji łączy ze sobą dwie kwestie występujące w niniejszej sprawie, które należy traktować jednak osobno.

Pierwsza kwestia to żądanie odszkodowania, zadośćuczynienia i renty w związku – jak twierdzi powód – z urazami doznanyymi w Zakładzie Karnym, tj. urazem kręgosłupa i uszkodzeniem mostu oraz 2 zębów. W tym zakresie podstawy prawnej odpowiedzialności Skarbu Państwa należy upatrywać w art. 417 § 1 k.c. art. 444 § 1 i § 2 k.c. oraz art. 445 § 1 k.c.

Zgodnie z art. 417 § 1 k.c., za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego, bądź też inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa.

Przepis art. 444 § 1 k.c. stanowi, że w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia naprawienie szkody obejmuje wszelkie wyniki z tego powodu koszty. Nadto art. 444 § 2 k.c. stanowi, że jeżeli poszkodowany utracił całkowicie lub częściowo zdolność do pracy zarobkowej albo jeżeli zwiększyły się jego potrzeby lub zmniejszyły widoki powodzenia na przyszłość, może on żądać od zobowiązanego do naprawienia szkody odpowiedniej renty.

Wreszcie zgodnie zaś z treścią art. 445 § 1 k.c. w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia, sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Przesłankami odpowiedzialności Skarbu Państwa są zatem: szkoda, fakt jej wyrządzenia przez bezprawne działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej oraz łączący te zdarzenia normalny związek przyczynowy.

W przedmiotowej sprawie powód nie wykazał, aby dolegliwości kręgosłupa oraz uszkodzenie mostu i 2 zębów powstało na skutek bezprawnego działania jednostki Skarbu Państwa. Wręcz przeciwnie materiał dowodowy jednoznacznie wskazuje, że dolegliwości kręgosłupa są zmianami zwyrodnieniowymi o typie samoistnym, natomiast do uszkodzenia mostu i 2 zębów jest powikłaniem występującym przy tak rozległym moście.

Druga kwestia to żądanie zadośćuczynienia za naruszenia dóbr osobistych powoda w postaci godności, a związanych z niewłaściwymi warunkami odbywania kary pozbawienia wolności. W tym zakresie podstawy odpowiedzialności Skarbu Państwa należy upatrywać w art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c.

Nie ulega wątpliwości, że doszło do naruszenia dobra osobistego powoda w postaci jego godności oraz prawa do humanitarnego traktowania. Trafnie Sąd Okręgowy uznał, że przebywanie powoda w warunkach przeludnienia nie miało charakteru tymczasowego i wyjątkowego.

Powstaje natomiast zagadnienie czy przyznane przez Sąd Okręgowy zadośćuczynienie rekompensuje krzywdę powoda. Sąd Apelacyjny uznaje przyznane zadośćuczynienie za odpowiednie w rozumieniu art. 448 kc. Dla sprecyzowania i przyjęcia odpowiedniej sumy zadośćuczynienia uwzględnić należy takie okoliczności, jak: rodzaj naruszonego dobra, rozmiar doznanej krzywdy – oceniany obiektywnie, intensywność naruszenia – oceniana obiektywnie, stopień negatywnych konsekwencji dla pokrzywdzonego wynikających z dokonanego naruszenia dobra osobistego, w tym także niewymiernych majątkowo, nieodwracalność skutków naruszenia, stopień winy sprawy, sytuację majątkową i osobistą zobowiązanego.

Powód w warunkach przeludnienia przebywał ponad półtora roku, cele były kilkunastoosobowe z jednym kącikiem sanitarnym, osadzeni spali na łózkach ustawionych na trzech poziomach, przez większość okresu osadzenia powód przebywał w warunkach zakładu zamkniętego i skazani mogli opuszczać cele wyłącznie na czas spacerów, zajęć sportowych i na siłowni. Jednocześnie podkreślić należy, że powód nie zgłaszał żadnych skarg na warunki odbywania kary pozbawienia wolności, co wskazuje, że stopień pokrzywdzenia powoda nie był duży, natomiast eksponowanie tego poczucia pokrzywdzenia w toku postępowania ma wyłącznie aspekt procesowy, obliczony na uzyskanie korzystnego rozstrzygnięcia. Dyskomfort przebywania w izolacji jest nieodłącznym elementem odbywania kary pozbawienia wolności i należy to uwzględnić przy ustalaniu sumy zadośćuczynienia. Dlatego w ocenie Sądu Apelacyjnego, adekwatnie do doznanej przez skarżącego krzywdy, Sąd I instancji zasądził kwotę 2 500 zł. W pozostałym zakresie żądanie jest rażąco wygórowane i trafnie nie zostało uwzględnione przez Sąd Okręgowy.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako bezzasadną na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach pełnomocnika z urzędu orzeczono na podstawie § 19 i § 11 ust. 1 pkt. 25 w zw. z § 13 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 461).